

BOŠNJACI U NJEMAČKOJ DANAS

Potreba za očuvanjem identiteta i izazovi savremenih kretanja

Ishak ALEŠEVIĆ

UDK 323.15(430=163.43*)

SAŽETAK: Na prostoru Evrope živi oko 53 miliona muslimana od čega u useljeničkoj Njemačkoj živi njih približno 4,3 miliona. Porijeklom su iz 50 zemalja s evropskog, azijskog i afričkog kontinenta a po učenju islama razdijeljeni su u sedam različitih pravaca od čega tri četvrtine čine sunije. Procjenjuje se da u Njemačkoj danas živi od 160 do 180 hiljada Bošnjaka, uglavnom organizirani u manje džematske zajednice, prilagodljivi su, otvoreni i dobro integrisani u njemačko društvo. U ovom radu se razmatraju izazovi za muslimane s područja SR Njemačke, koje su donijela savremena kretanja na svjetskoj političkoj sceni i nove društveno-političke okolnosti u SR Njemačkoj, te refleksije tih izazova na rad bosanskohercegovačkih džemata.

Ključne riječi: Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, integracija, mediji, džemat, IDIŠ, PEGIDA

Danas na prostoru Evrope živi 53 miliona muslimana od čega u useljeničkoj Njemačkoj živi njih približno 4,3 miliona. Porijeklom su iz 50 zemalja s evropskog, azijskog i afričkog kontinenta a po učenju islama razdijeljeni su u sedam različitih pravaca od čega tri četvrtine čine sunije¹. Prvi, rani kontakti s muslimanima u njemačkom prostoru tadašnje Pruske vežu se za cara Friedrich Wilhelma prvog od prije 260 godina. Ovi muslimani

bili su studenti, akademski građani, diplomati, trgovci. Prva džamija podignuta je prije stotinu godina 1915. godine u Berlinu, u Wünsdorfu. Ovaj rani period islama i muslimana u Njemačkoj označen je kao susret s još nedovoljno upoznatim svijetom Istoka, egzotičnim, bajkovitim, neistraženim i poimanim od strane Nijemaca kao svijetom koji se sa zapadnim civilizacijskim i kulturnim miljeom ne može niti dodirivati, a pogotovo ne uspješno spajati i harmonično graditi

u prožimanjima nešto posve novo i drugačije. Nedovoljna organiziranost i brojnost ovih muslimana završavala je u održivosti kroz jednu do dvije generacije da bi potom utihnuli u asimilaciji, i slična putanja je važila uglavnom za sve grupe (vojnike, zarobljenike, ratnih izbjeglice i disidente iz Prvog i Drugog svjetskog rata) koje su dolazili na ovaj prostor.

Međutim, godina 1961. označena je kao početak novog razdoblja u životu SR Njemačke, Nijemaca kao

¹ Podaci zavisno od izvora variraju. Za Evropu od 38 do 53 miliona, a za SR Njemačku od 3,8 do 4,5 miliona. U ukupnom stanovništvu Njemačke od 1,3 % iz 1970. g. do 5,5% iz 2011. godine. Na muslimane turskog porijekla otpada

približno 3 miliona. Skupni podatak za muslimane iz Albanije, Bugarske i Bosne i Hercegovine iznosi 600 hiljada. U Njemačkoj danas živi 270.000 budista, 200.000 Jevreja, 120.000 hinduista, 60.000 jezida, 5-10.000 sika i 6000

bahaija. Bez konfesionalne pripadnosti u ukupnom stanovništvu Njemačke procent se kreće od 33-34%. Izvor: REMID – Religionswissenschaftlicher Medien u. Informationsdienst, e.V.

i muslimana u Njemačkoj označen kao Val "gostujućih radnika" – "Gastarbeiter" koji kratko po dolasku, već sredinom šezdesetih, počinju se organizirati u "džamijama u zaleđini dvorišta" – "Hinterhof – Moscheen". Oni su pioniri i preteča novoj trećoj generaciji muslimana dobro situiranih u društvenom, političkom, ekonomskom i kulturnom miljeu Njemačke.

Danas, situacija je posve drugačija. Gostujući radnici postali su u međuvremenu za stalno boraveći građani Njemačke a po svome identitetu: njemački muslimani, Bošnjaci s državom porijekla Bosnom i Hercegovinom, ili Srbijom i u njoj sandžačkom zavičajnošću, Crnom Gorom i Kosovom. Ostvaruju bolje prihode, neki su rukovodioci, ili samostalni poduzetnici, žive u luksuznim stanovima i vlastitim kućama, a okupljaju se pod krovovima moderno izgrađenih mesdžida koji sve više, uz savremen arhitektonski izraz, više i slobodnije poprimaju i oblike tradicionalne prepoznatljivosti sakralnih objekata muslimana. U nedavnom intervjuu datom za DW mladi Mustafa Burnić, osim što kaže da je kao džematski aktivist i korisniji i uspješniji od većine svojih vršnjaka, on uz to ponosno ističe: "Ja sam njemački musliman. Imam bh. pasoš, govorim bosanski, u Bosnu rado idem, ali ja sam ovdje odrastao i ovdje su mi prijatelji. Ovo je moja zemlja!"².

Najznačajniju, najuticajniju i najbrojniju skupinu muslimana čine muslimani turskog jezičkog porijekla koji čine gotovo tri četvrtine od sveukupnog broja muslimana u Njemačkoj. Doseljeni su uglavnom iz ruralnih predjela Anadolije, i njihov susret s kršćanstvom seže jedva nešto više od pola stoljeća. Oni nisu, od svojih ranih islamskih početaka imali potrebu izgradnje odbrambenih mehanizama samoopstoja jer do skora, do njihovog useljenja u svijet kršćana, nisu imali potrebe za zaštitom jer su bili brojem superiorni u odnosu na kršćansku malobrojnost. Istom sada oni stiču iskustva manjine i razvijaju potrebu za vlastitu kvalitetnu prezentaciju u novoj sredini života i rada i orijentaciju na način kako se što duže i kvalitetno

u svome nacionalnom, kulturnom i islamskom identitetu održati. Za razliku od njih muslimani s Balkana nose kroz cijelo svoje trajanje od pet i pol stoljeća u Bosni i izvan nje, nešto više od šest stoljeća iskustvo suživota s kršćanima koje je u stalnim oscilacijama od prihvatanja muslimana i dobrosusjedskog odnošenja, preko njihovog podnošenja, pa do heretičkih osuđivanja, i ratova s ciljem njihovog zatiranja i progona. Opstajući na rubovima islamskog svijeta, ili pak u posljednjem stoljeću i po izolovanima, izvan doticaja sa svijetom islama i u velikom broju iseljeni širom zemalja zapadnog kršćanstva, ova autohtona evropska skupina muslimana izgradila je načine i uspješne sisteme za vlastiti samoopstoj bez da iritiraju bilo koga iz svoje neposredne blizine bilo da se to odnosi na muslimane, ili nemuslimane, kako u domovini, tako i u iseljeništvu. Više faktora je utjecalo na to da su Bošnjaci izgradili vlastiti specifičan put koji nosi naboj dragocjenih iskustava. Bošnjaci sa svojom ne tako velikom brojnošću u Njemačkoj od 160 do 180 hiljada, prilagodljivi su, otvoreni i s lakoćom u komunikaciji sa drugima iz svoje blizine, dobro integrisani, žive mirno i gotovo nezapaženo. Nedavno je šef katedre za islamsku religijsku pedagogiju na Univerzitetu Osnabrück, nakon što se bliže upoznao sa praksom i učenjem islama kod Bošnjaka, kroz djela njihovih alima, ali i u izravnim kontaktima s Bošnjacima studentima postdiplomskih studija i asistentima istakao: "Muslimani u Njemačkoj i Evropi od bosansko-hercegovačkih muslimana mogli bi naučiti mnogo." I potom on obrazlaže ovu činjenicu riječima: "Autentična islamska teologija koja se primjenjuje u Bosni i Hercegovini najbolji je primjer za ono što mi trebamo u Njemačkoj. Mislim da su u BiH autentični muslimani i islamska teologija koji poštuju tradiciju i demokratiju. Na taj način

² Iz intervjuu datog za DW, 15.1.2015. novinaru M. Smajić, navedeno u tekstu pod naslovom "Bosanski muslimani u Njemačkoj protiv Pegide i terora"

mora se razvijati i islamska teologija u Njemačkoj."³ Ovo se, u usporedbi s drugim islamskim zajednicama odnosi na naš specifičan islamski identitet koji obilježavaju:

- jaka institucionalna organiziranost;
- Ustav Islamske zajednice i po njemu izvedena njena normativna akta;
- nenarušeno višestoljetno jedinstvo Islamske zajednice u zemlji matici BiH i van nje;
- hijerarhija vjerskih autoriteta;
- aktivno i ravnopravno učešće vjernika u radu IZ od džemata do Sabora;
- kvalitetna horizontalna povezanost unutar IZ na svim poljima;
- povezanost i učešće IZ u područjima od interesa po IZ, kao i općeg interesa po čovjeka s državom i društvom;
- vlastita teologija i islamski učenjaci;
- ulema i stalni idžtihad;
- napor da se islamom odgovori na životna pitanja i izazove vremena;
- renomirane škole i u svijetu priznate visoke škole i Fakultet Islamskih nauka koji osposobljava imamski i pedagoški kadar za rad u domovini i izvan nje;
- stalna briga za očuvanjem bošnjačkog autentičnog islamskog izraza kroz hanefijsku mezhebsku praksu i maturidijski akaid;
- poučavanje u vjeri kroz vjeronauku u mektebima i školama osnovnim i srednjim;
- briga o braku i porodici;
- briga o prijenosu i očuvanju islamskog morala i prijenosu na jedinice i grupe;
- briga za očuvanjem kulturnih i nacionalnih vrijednosti i patriotizma prema BiH, kao i državni useljenja u višeslojnosti identiteta Bošnjaka.

Sve ovo Bošnjake čini naročitim u odnosu spram drugih, a posebno neturskih muslimanskih etničkih

³ U tekstu pod naslovom "Muslimani u Njemačkoj distanciraju se od radikalnih skupina", zagrebački Večernji list od 12.11.2014.

skupina i njihovih zajednica koje uglavnom odlikuju: zatvorenost i izoliranost, nepostojanje jedinstvene širokoobuhvatne islamske zajednice nego su to uglavnom atomistične male džematske zajednice, neuvezane, sebi samodovoljne i nikome drugome odgovorne, nepostojanje stručno obrazovanog imamskog i muallimskog kadra, kao i nepostojanje duhovne hijerarhijske strukture, te svođenje islama isključivo na područje obredne prakse.

Islamska zajednica Bošnjaka posljednjih dva i po desetljeća i u Domovini i izvan nje suočava se izravno s izazovima kojih je sve više i koji sve moćnije nastupaju nasuprot nje. Najprije sa strahovitom četverogodišnjom agresijom popraćenom ubijanjima, progonom, razaranjem sakralnih i drugih objekata, etničkim čišćenjem i pustošenjem, nakon čega su Bošnjaci na dvije trećine teritorije u vlastitoj zemlji postali u brojčanom izrazu manjinom. Na ovo se nadovezuje fenomen "neograđenog dvorišta" kojim je imenom najispravnije označiti Bosnu i Hercegovinu u toku i poslije agresije. Kao u neko neograđeno i svačije dvorište dolaze različite religijske sekte, kultovi, učenja, ideje i ideologije i nesmetano šire svoj utjecaj na Bošnjake u preostalom manjim od trećine prostoru mahom ljudi iscrpljenih agresijom, osiromašenih i nesređenih vlastitih života. U isto vrijeme rijeke prognanih iz BiH, njenih više od 370 hiljada građana, od kojih su najbrojniji muslimani, prihvaćeni od SR Njemačke, ulaze u njen teritorij i tu se susreću, osim izravnog dodira s još uglavnom nepoznatom kulturom i društvom Njemačke još i s muslimanima drugačijih učenja i drugačije orijentacije koji ih nerijetko tretiraju kao da su neka vrsta polumuslimana koje bi trebalo dodatno islamski edukovati na način kako to drugima odgovara prema onoj slici islama koju oni jedino poznaju, koju u sebi nose i za koju uporno hoće da

je jedini ispravan put. Bošnjaci su već prošli slična "nametanja" vjerskog identiteta, jer im se u matičnoj državi spočitavalo da su zapravo kršćani, "poturice" kojima bi najispravnije bilo učiniti pokajanje i vratiti se u "veru pradedovsku". Agresija koja je uz ostalo, imala i izražen protu-islamski i protu-muslimanski karakter sa ciljem da se sve i duhovno, i materijalno i njihova bošnjačka prisutnost posve unište i zauvijek zatru s jedne strane, i s druge strane uticaj muslimana nebošnjaka, kao i Bošnjaka drugačije orijentiranih, da se Bošnjaci odreknu svoga povijesno utemeljenog i stoljetnom praksom potvrđenog učenja i izražavanja svoga islamijeta, izazov je stvarnost je koju Bošnjaci na svim prostorima, pa i ovom prostoru Njemačke žive. Ovome je nadodato posljednje desetljeće u Njemačkoj koje je u znaku temeljitijeg pristupa islamu u smislu društvenog aktiviteta i političkog izražavanja islama. Sa široko-obuhvatnog polja teorijsko-istraživačkog, naučnog, prešlo se na polje praktičnog. Ovo praktično doživljava se u smislu intervencije Države s jedne strane registriranjem, praćenjem, privođenjem i ispitivanjem pojedinaca i grupa koje su aktivne, ili na koje se sumnja da bi svojom aktivnošću mogu doprinijeti destabiliziranju sistema, što se čini i upadima antiterorističkih policijskih specijalnih snaga u objekte kulturnih centara i mesdžida, što je muslimanskoj zajednici i našim džematima novi izazov.

Policijska racija 70 policajaca u ranim jutarnjim satima, 18. marta, 2015. godine upala je u Štuttgartu u "Mesdžidus-sahabe" koji okuplja selefije raznih nacionalnosti i konvertite Nijemce, ali tu se okupljaju u nešto manjem broju i Bošnjaci; uglavnom oni koji su se odcijepili od institucionalnog islama i Zajednice. U više navrata slali su na frontove Sirije i Iraka dobrovoljce u redove "Islamske države" od kojih su tri poginula. Kao ideologe, koji su posjećivali ovaj

mesdžid i pozivali u "džihad" između njih šest spomenuta su i dva imena Bošnjaka hfz. Muhamed F. Porča i Bilal Bosnić.⁴

U članku od 20. decembra, 2014. u "Mannheimer Morgen" -u koji citira ministra unutarnjih poslova Rheinhold Galla, u pokrajini Baden-Württemberg između 550 selefija, njih 154 označeni su kao oni koji zagovaraju radikalizam i odlaske na frontove Istoka. Riječ je o vrlo mladim ljudima jer ih je 139 u dobi od 18 do 21 godine, a tri su između 14 i 18 godina. Nabrajajući u gradu Mannheim centre u kojima se okupljaju i kroz koje djeluju u članku se između njih pet spominje i džemat Islamske zajednice Bošnjaka u Mannheimu - "Islamski kulturni centar za Bosnu i Hercegovinu". Ovaj džemat, ne želeći da stvar ostane postrani i prešućena, u više navrata u telefonskim kontaktima i izravnim susretima s policijom demantirao je navode koji ovaj džemat kompromitiraju dovodeći ga u vezu s radnjama koje se karakterišu "Islamistički aktivnim udruženjem" kako se to u članku navodi. Stvar nije do kraja završena jer u maju ove godine predstoji susret predstavnika ovoga džemata s Pokrajinskim Ministarstvom unutrašnjih poslova BW.

Podržana od grupe izolovanih pojedinaca u Bosni i Hercegovini izvan Islamske zajednice Bosne i Hercegovine "Islamska država Iraka i Levanta", i(li) "Islamska država Iraka i Sirije" skraćeno: IDIS, tretira prostor Bosne i Hercegovine i Balkana kao svojevrsan teritorij za vrbovanje i regrutiranje u redove svoje vojske kako to u uglednom berlinskom dnevnom listu "Der Tagespiegel", na udarnoj trećoj strani u naslovu "U zabačenom mjestu" opisuju Una Hajdari i Krsto Lazarević Gornju Maoču kao važno mjesto od kuda se regrutuju članovi terorističkih milicija "Islamske države" sa akcentom da je "radikalni islam u Bosni u usponu" i na ovo nadovezuju "žarište vehabijske scene u Državi" Džamiju Kralja Fahda u Sarajevu, i potom dodaju citate Mirsada Kebe "o zločinima islamista prema civilima" - dijela Armije Republike BiH u posljednjem ratu.⁵ Ne ulazeći

⁴ Detaljnije u članku pod naslovom "Racija kod selefija": Franz Feyder, "Stuttgarter Nachrichten" 18.03.2015.

⁵ Detaljnije u tekstu "Im Hinterland", "Der Tagespiegel", 09.03.2015.

u karakter i cilj pisanja medija, sama činjenica da su i naši građani, pa i sama Islamska zajednica u žiži pisanja s negativnom konotacijom gradi se o nama postupno negativna slika iako zvanična Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini i IZB u Njemačkoj daju napore da prosljede onu sliku naše zajednice koja uporno grade mostove saradnje. Sasvim je u pravu Predsjednik IZBNJ Edin Atlagić kada je za medije rekao da "svako djelovanje koje ugrožava pravni poredak ove zemlje doživljavamo kao ugrožavanje nas samih, i zato Zajednica je već umorna od stalnih pravdanja" za zlodjela onih izvan nje same i njenih redova, i uz to je dodao da se o pozitivnim primjerima malo zna i nedovoljno se ističu. Predstavljajući svoje sunarodnjake Bošnjake on dodaje: "Lojalni i vrijedni građani, uposlenici, poreski obveznici, privrednici, studenti, učenici, brižni roditelji koji vode računa o svojoj djeci o odgoju i obrazovanju i na pravi način im osiguravaju perspektivu i doprinose prosperitetu ovoga društva. Ta činjenica se nažalost često potiskuje."⁶

Slijedom pisanja u medijima, ali i zbog ukupnih događanja iz 2014. i početka 2015. godine nije nas začudilo da su nadležni u Anketnom listu za džematske zajednice u Mannheimu tražili odgovore na pitanja poput ovih: Koju ponudu sadržaja izvan pet dnevnih molitvi u vašoj džamiji nudite? Koje se grupe po polu, uzrastu, sadržajima redovno okupljaju? Da li ste usmjereni regionalno, nacionalno, internacionalno? Potom o stanju kontakata s nemuslimanima, o geografskom području uticaja, obrađuju li se i nereligijske teme, da li djeluju i drugi predavači i učitelji osim zvaničnog vjerskog predvodnika, pa potom o jeziku na kojem se vjeronauka i predavanja drže, broj klanjača na džum'a namazu i koje su ciljane teme u obraćanjima, i dr.⁷

Gotovo svakodnevno mediji od jeseni 2014. do danas uporno svoje stranice i ekrane pune napisima o muslimanima. S druge strane paralelno teče i aktivnost našeg ohrabriranja da u svome islamskom izražaju tradicije

i "institucionalnog islama" ostanemo uporni i dosljedni samima sebi, ovakvi kakvi i jesmo stoljećima, kadri da se svijetu otvorimo i ponudimo korisnim i sa svijetom usklađenim, a da pri tome ostajemo u svojoj tradiciji, vjeri i moralu, što je naročit kvalitet islamijeta koji ostaje vjeran sebi i pozitivno prisutan u svijetu, u prostoru svoga življenja, rada i djelovanja. Savezna Kancelarka Angela Merkel izjavila je: "Sa svoje strane želim reći da je naš raniji Savezni Predsjednik Christian Wulff rekao da islam pripada Njemačkoj, to i ja tako kažem i to je također moje stanovište!" Ovo je veoma važan i pozitivan signal Države s najvišeg vrha. Istovremeno Država se ograđuje od Pegide kao prepreke demokratskoj Njemačkoj, ali zahtjeva napor od muslimana da se ograde od nepoželjnog radikalizma i štetnih ideja kao i nedovoljne integracije u društvene tokove čemu prethodi poznavanje njemačkog jezika i pronalazak radnog mjesta kako bi se bilo neovisno o socijalnim fondovima o čemu u svome komentaru piše Walter Serif u "Mannheimer Morgen" od 13.1.15.

Naslov "Demokratske vrijednosti su jače od prijetnji i nasilja" okupili su ne samo Nijemce i Francuze, nego i brojne muslimane različitih nacija u povodu pariškog 07. januara, 15. i masakra članova redakcije časopisa "Charlie Hebdo". I ove demonstracije osudile su pojavu Pegid-e kao rušenja tekovina slobode za sve i demokratije (Wochenblatt, Mannheim, 15.1.15).

U istom broju u članku "Grad će se zauzimati s respektom prema budućnosti" članak u povodu prijema gradonačelnika dr. Peter Kurz organiziranog u hali "Rosengarten" na ulasku u Novu 2015. godinu, pred više od 10 hiljada prisutnih, se osvrnuo na "vruće teme" u Njemačkoj s naglaskom na internacionalni karakter Mannheima (grad unutar sebe okuplja

170 nacija i 160 religija, učenja i kultova). Centralni dio svečanosti bio je posvećen dodjeli godišnjih priznanja za odricateljski humani rad. Između sedamnaest laureata koje je Grad istakao dva su bila Bošnjaci jedan ispred Džemata a drugi ispred Kulturno-sportskog centra. Razlog je bilo učešće u akciji saniranja posljedica katastrofalnih poplava u BiH, ali i djelimične pomoći postradalima u Hrvatskoj i Srbiji. Ovoj aktivnosti doprinio je i Grad dodijelivši bez ikakve novčane nadoknade za deset mjeseci prostore hale za smještaj više desetina tona prikupljene pomoći. Međutim, upravo naša otvorenost i izravno sudjelovanje u životu, i hrabro ulaženje u dijalog s različitim "svjetovima" društvene slojevitosti i raznorodnosti čini nas, za razliku od zajednica na marginama i zajednica zatvorenog tipa, više podložnima gubitku originalnosti, i promjenama jer smo u prostoru Njemačke ne samo nedovoljno brojni nego po njenom ogromnom teritoriju razasuti, a uz to od nas se i neprestano i mnogo očekuje. Klima je proteklih nekoliko desetljeća bila klima mirnog suživota u stambenim zgradama i četvrtima, u školama i fakultetima, u fabričkim halama, restoranima, sportskim terenima i nije obećavala ničega nadolazećeg lošeg. Ovu ugodnu klimu koju su sve muslimanske etničke grupe u njemačkom životnom prostoru dugo uživale gotovo da je posve narušio, i gotovo prekinuo naglo izrasli pokret iz septembra 2014. Pegida skraćena od: "Patriotski Evropljani protiv islamizacije Okcidenta" započeo u Dresdenu ali već sredinom decembra i umiren dobro organiziranim anti-demonstracijama mnogo brojnijim od nje. Ove anti-demonstracije organizovane su od strane gradskih struktura, vodećih partija, ali i učešćem pojedinaca, organizacija stranaca i džemata istina ne sasvim dovoljno, u svim većim

i do sada je ostvarilo vidne rezultate u radu. Ovo udruženje trenutno vodi raspravu po pitanju ponudene ankete tražeći više povjerenja u muslimane i njihove vjerske zajednice.

⁶ Ibid. 2. i 3.

⁷ Osnovano udruženje sunitskih džemata grada Mannheima AKIG – Arbeitskreis islamischer Gemeinden Mannheim istupa združeno kao partner prema Gradu

gradovima izvedenim u odbranu vrijednosti demokratskih sloboda građana i njihovih opredjeljenja. Izvjesni kritičari htjeli su ovu pojavu dovesti u vezu za atentatom u Parizu ili je marginalizirati, ali istaknuti naučnik društveni kritičar, politolog i sociolog Dieter Rucht⁸ ovom fenomenu pridaje velik značaj i podcrtava da je u pozadini Pegidae tinjajući osjećaj, već deceniju i po, rastućeg straha pred duhovnom budućnošću Evrope, ali i strah od preuzimanja ne samo radnih mjesta, nego i rukovodnih položaja u zemljama EU. Ovome treba dodati da je već od 2014. godine minorna partija AFD – Alternativa za Njemačku kojoj prilazi značajan broj univerzitetskih profesora i privrednika, u tri savezne pokrajine dobila mjesta u parlamentima i širi svoj utjecaj. Označena je kao konzervativna, umjereno populistička stranka bliska desno orijentiranim strankama unutar država EU čija popularnost raste. Potom se javljaju “Huligani protiv selefija” koji su u Kölnu okupili blizu pet hiljada građana. Takođe važno je spomenuti i slučaj od 14. septembra, 2014. u Wuppertalu kada je samoproglašena Islamska šerijatska policija za moralnu čistoću, pa kao reakcija ovo protudemonstracije sa sloganom: “Bez šerijata u Evropi!”, dok se nekako u isto vrijeme intenzivnije javlja tzv. “Islamska država” na Bliskom Istoku i u vezi s njom i danonoćne vijesti o brutalnosti njenih pripadnika.

Sve ovo dovelo je u Njemačkoj do stanja napetosti i obostranih strahova, ali i podozrenja prema muslimanima u ovoj zemlji useljenika, demokratskih sloboda, rada i dobrih životnih šansi. Podršku ID s propagandnim djelovanjem njoj u korist i slanjem dobrovoljaca na frontove u Siriju i Irak čine čitave lepeze najrazličitijih nacija muslimana među njima i njemačkih konvertita s vrlo značajnim brojem većim od 400 boraca, a prostori

džamija najčešće se tretiraju i mjestima za vrbovanja budućih boraca ID. U obimnom djelu “Al-Kaidini njemački borci” autor tvrdi da Zapad i brojno i dinamično potpomaže Al-Kaidu i da je na djelu svojevrсна “internacionalizacija terorizma.”⁹ Ipak najviše žestine uz spomenutu Pegidu i dodatnog podozrenja i sumnjičavosti spram muslimana i njihovih organizacija izazvao je: teroristički čin ubistva jedanaest članova redakcije satiričnog magazina Charlie Hebdo od 07. januara, 2015. godine, označen kao djelo dvojice članova Al-Qaide porijeklom iz Jemena. Povodom ovoga spontano, širom Francuske i Evrope organizuju se demonstracije čiji je slogan “Je suis Charlie” – “Ja sam Charlie” usmjeren od strane učesnika ovih masovnih demonstracija s pristajanjem uz rad tekovine sloboda, prava i demokratije, ali i podrške aktivnosti koje čini ovaj magazin koji nije prezaao da ismije ne samo Poslanika Muhammed, a.s., nego i svetinje kršćanstva, Papu, i političare. Muftija Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj Pašo ef. Fetić zabrinut izjavio je: “Pariški sedmi januar 2015. po izazvanom efektu evropski je 11. septembar iz 2001. u Njujorku!”

Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj našla se u potrebi da se jače naglasi i predstavi u Njemačkoj što je do skora smatrala gotovo nepotrebnim jer je iz njenog svakodnevnog djelovanja tekao jedan pozitivan tok. Ali mediji neselektivno šireći islamofobično raspoloženje tragajući za senzacijama, a i po onoj da oni ne samo što informišu i zabavljaju, oni uspješno u društvu podižu tenzije, što se uskoro i potvrdilo, podstiču nas da se dodatno jače naglasimo i predstavimo. U IZBNJ – Islamskoj zajednici Bošnjaka u Njemačkoj prevladava opredjeljenje da je potrebno gotovo podjednako njegovati islamsko osobno, privatno, s islamskim vanjskim i

javnim. “Moj islam” i “islam moga džemata” kao islam u porodičnom ispoljavanju u četiri zida moje kuće, moga stana i onaj moje zajednice, moga mesdžida i džemata to su odvijek dvije stvarnosti istoga. Međutim, ono drugo, vanjsko islamsko koje teče prema društvu i Državi, nije do sada bilo u dovoljnoj mjeri afirmisano. Društvo i Država pak žele da mi svojim pozitivnim aktivitetom to zatvoreno u zidove iznesemo vani kao pozitivnu i društveno-odobrenu praksu. U ovom smislu Predsjednik IZBNJ Edin Atlagić poziva da se “istaknu pozitivni primjeri vlastite uspješne integracije” i ovim dadne podrška građanima i političarima u Njemačkoj koji odvažno staju na stranu odbrane islama i muslimana. Savjetujući rad svakog pojedinca, a posebno džematskih rukovodstava i džemata on dodaje: “Nema slobode bez odgovornosti!” U Evropi značajno se ističe krilatica “Bez pomirenja među vjerama nema pomirenja ni među narodima!” U Njemačkoj nismo u stanju zavađenosti, ali u dobroj mjeri smo u stanju podozrenja, nepovjerenja i sumnjičavosti općenito prema islamu i njegovim sljedbenicima. Potreba je jačeg društvenog angažmana džematskih lokalnih zajednica. Potreban je stoga jedan islam na djelu kao islamski moralno-društveni aktivitet u svrhu našeg odgovora prema vani. Fondacija Bertelsman bavi se istraživanjem javnoga mijenja i ustanovila je niz nepovoljnih trendova: Rast nepovjerenja prema islamu iz 2012. sa 53% danas je narastao na 57% u odgovorima: “Islam doživljam kao prijatelju!”; a u odgovorima da se islam ne uklapa u svijet Zapada, sa 53% iz ,12. popeo se na 62% u 2014. Svaki četvrti Nijemac zabranio bi daljnje doseljavanje stranaca jer ih se već 40% izjašnjava da se uslijed rastućeg broja useljenika osjećaju “strancima u vlastitoj Zemlji.” Nije sama po sebi brojnost stranaca,

⁸ Dieter Rucht (26.6.1946.) priznat i veoma aktivan profesor sociologije. Bavi se pitanjima političke prirode, integrativnim procesima u evropskim društvima, političkom participacijom i društvenim

kretnjima. Predavač je i autor više knjiga i publikacija.

⁹ Guido Steinberg, stručnjak za terorizam u djelu “Al-Qaidas deutsche Kämpfer” precizno iznosi podatke o njemačkim borcima

koji kao imigranti odlaze na ratišta Istoka na 464 stranice svoje knjige. Isti autor u knjizi “Im Visier von Al-Qaida” poziva se u njenom podnaslovu na to da “Njemačka potrebuje jednu anti-teror strategiju”.

posebno muslimana razlog podozrivosti i nepovjerenja, utvrdili smo da i neki muslimani svojim postupcima generiraju ovakvo stanje.

Posve je stoga jasno da hod dobro organizirane Islamske zajednice, kakva je naša, koja teži da se uskladi sa svojom maticom u Domovini, sa Ustavom, zakonima i demokratskom tradicijom zemlje useljenja, značajno je otežan, time usporen i pred mnogim izazovima. Istovremeno, ona mora oprezno djelovati i učestvovati u procesima preobrazbi identiteta i sazrijevanja u novom životnom prostoru vjernika, pripadnika ove zajednice. Pored ovih izazova, naša zajednica se susreće, gotovo u svakom od džemata i sa izazovom koji pred nju donose

određeni broj mladih, nestrpljivih i željnih da se hod ubrza, da se učenje koje nudi Islamska zajednica Bošnjaka dadne "očistiti od zabluda", izmijeni i uskladi s drugačijim i kako ovi zamišljaju "ispravnim islamom" jer su u sebe pounutрили jedan posve ekskluzivistički i populistički izraz islama koji nudi "novi svijet i nova rješenja" napasno misijski usmjereni prema muslimanima držeći da je potrebno najprije "počistiti pred vlastitim vratima" i "povratiti muslimane u islam", koji najčešće nezadovoljni širokim pokrivalom Islamske zajednice je napuštaju. Mustafa Hadžić asistent i doktorand na Centru za islamsku teologiju Univerziteta u Münsteru govori o nama bosansko-hercegovačkim

muslimanima kao zajednici posebno ranjivoj pod nasrtajima neo-selefijske naše tradicionalno islamske i institucionalno islamske; koje prikazuje "osobama koje nisu prošle proces islamskog edukovanja kroz službene institucije Islamske zajednice", a za rijetke ekstremne on veli "niti su selefije niti su vehabije, oni potpadaju pod klasični islamski pojam haridžija (doslovce: 'Oni koji su se izdvojili.')."¹⁰ No, i pored tih slučajeva Hadžić smatra da je ova zajednica muslimana "ograničenih ljudskih i materijalnih resursa" vrijedna pažnje, jer je to zajednica muslimana koji u vjerničkoj bazi, životom svakodnevnice uglavnom pokazuju islam vjerom "mira i suživota".

Izvori i literatura

<http://remid.de>

<http://www.dw.de/bosanski-muslimani-u-njema%C4%8Dkoj-protiv-pegide-i-terora/a-18188860>

<http://www.dw.de/bosanski-muslimani-u-njema%C4%8Dkoj-distanciraju-se-od-radikalnih-grupa/a-18055516>

<http://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.razzia-bei-salafisten-von-der-moschee-aufs-schlachtfeld.03f1b4fb-8b5b-4ffe-973a-284dbde21fa7.html>

<http://www.tagesspiegel.de/themen/reportage/is-rekrutierung-in-bosnien-im-hinterland/11474860.html>

Steinberg, G. (2009). *Im Visier von al-Qaida: Deutschland braucht eine Anti-Terror-Strategie*. Edition Körber-Stiftung.

Steinberg, G. (2014). *Al-Qaidas deutsche Kämpfer: Die Globalisierung des islamistischen Terrorismus*. Edition Körber-Stiftung.

الموجز

البشائقة في ألمانيا اليوم

ضرورة المحافظة على الهوية وتحديات المسارات المعاصرة

إسحاق أليشيفيتش

يعيش في أوروبا ٣٥ مليون مسلم، منهم ٣,٤ مليون في ألمانيا، وتعود أصولهم إلى ٥٠ دولة في أوروبا وآسيا وأفريقيا، وهم موزعون على سبعة تيارات إسلامية مختلفة، منها أربعة سنية. ويقدر عدد البشائقة الذي يعيشون في ألمانيا اليوم بين ٠٦١ - ٠٨١ ألفاً، معظمهم منظم في جماعات المساجد، ويلاحظ عندهم حسن التأقلم والانفتاح والاندماج في المجتمع الأوروبي. ويناقش هذا المقال التحديات التي تواجه المسلمين في جمهورية ألمانيا الاتحادية، والتي جاءت بها المسارات العصرية في المشهد السياسي العالمي والظروف الاجتماعية والسياسية الجديدة في جمهورية ألمانيا الاتحادية، وانعكاسات تلك التحديات على عمل جماعات المساجد البوسنية.

الكلمات الرئيسية: المشيخة الإسلامية للبشائقة في ألمانيا، الاندماج، جماعة المسجد، داعش، بيغيدا.

Summary

BOSNIANS IN GERMANY TODAY. THE NEED TO PROTECT ONE'S IDENTITY AND THE CHALLENGES OF CONTEMPORARY MOVEMENTS

Ishak Alešević

Around 53 million Muslims live in Europe, of which nearly 4,3 million in "Immigrant Germany". They are from 50 countries from the European, Asian and African continent and based on their Islamic teaching they are divided into seven different sections, of which the Sunni make three quarters. It is estimated that between 160 and 180 thousand Bosniaks live in Germany today, mostly organised into smaller jama'at communities. They are adaptable, open and well integrated into German society. This text discusses the challenges for Muslims from Germany, which have been caused by contemporary movements on the world stage of politics and by new socio-political circumstances in Germany – and the reflections of these challenges on the work of Bosnian and Herzegovinian jama'ats.

Key words: Islamic community of Bosniaks in Germany, integration, media, jama'at, IDIS, PEGIDA